

TEORIA ZAJĘĆ NR 1

Temat zajęć: **CZŁOWIEK ISTOTA SPOŁECZNA**

Naturalnym środowiskiem człowieka jest życie w grupie społecznej. Właśnie przez **społeczeństwo** kształtuje się wiele cech jego zachowania i postępowania. Powstaje w ten sposób jego natura i kształtuje się osobowość.

Przynależność społeczna wynika z zaspokajania przez człowieka podstawowych potrzeb psychicznych, biologicznych, samorealizacji poprzez pełnienie różnych ról społecznych czy rozwoju własnej tożsamości. Ważność potrzeb człowieka przedstawia tzw. **piramida Maslowa**, która jest modelem psychologicznym porządkującym potrzeby od najbardziej podstawowych (znajdujące się najniżej na piramidzie) do tych najwyższych.

Rys.1 Piramida potrzeb Maslowa.

Kiedy działamy w społeczności powstają wzajemne więzi i rozmaite relacje, które mają istotny wpływ na rozwój całego otoczenia w którym funkcjonujemy. Życie w samotności może być dla człowieka bardzo trudne. Działając w grupie człowiek ma wyjątkową szansę na pozyskiwanie nowej wiedzy i nabywania określonych umiejętności. Ma to ogromny wpływ na rozwój cywilizacyjny. Relacje międzyludzkie: silna więź emocjonalna, wspólny systemem wartości, pochodzenia, kultury czy wspólny cel prowadzą do budowania **wspólnoty**. Główną

cechą istnienia wspólnoty jest silne poczucie identyfikacji z grupą oraz zaangażowanie się w jej rozwój.

Przykłady wspólnot:

- rodzina;
- wspólnota mieszkaniowa;
- wspólnota pracowników jednej firmy;
- samorząd terytorialny (wspólnota lokalna);
- wspólnota religijna (wyznaniowa).

Szczególnym przykładem wspólnoty jest **naród**. Stanowi on zbiorowość ludzi, których łączy wspólna historia (losy), wartości i przekonania, terytorium, język, kultura i interesy ekonomiczne. Charakteryzuje się poczuciem wspólnej przynależności i tożsamości. W sytuacji kiedy mamy organizację polityczno-społeczną posiadającą własne terytorium, stałą społeczność je zamieszkującą i suwerenną władzę to możemy już mówić o **państwie**.

Więź prawna, która łączy państwo z jego mieszkańcami nazywamy **obywatelstwem**. To właśnie przez nią **obywatele** mają określone prawa i obowiązki w stosunku do państwa, a państwo wobec obywateli. Aby zostać obywatelem państwa polskiego należy się w nim urodzić. Inne sposoby, to nadanie obywatelstwa lub uznanie. Obywatelstwo można utracić tylko przez samodzielne zrzeczenie się go.

To właśnie od samych obywateli, ich podejścia do roli całego państwa zależeć będzie jego pomyślna przyszłość. Ważnym w tym względzie jest poziom **aktywności obywatelskiej** czyli ich udziału w życiu politycznym, społecznym, gospodarczym i kulturalnym zarówno na poziomie lokalnym jak i państwowym. Na czym może polegać ta aktywność? Na udziale w wyborach jako wyborca lub kandydat w przyszłości sprawujący władzę, działalnością w organizacjach społecznych, angażowaniem się w istotne dla społeczeństwa inicjatywy, udziałem w wolontariacie, dbałością o ład i porządek. Oczywiście innych przykładów jest wiele. Ważną cechą tego typu aktywności jest jej dobrowolność i pełna świadomość osiąganego celu.

Zastanawiając się nad sprawnością społeczeństwa przechodzimy do pojęcia **kapitału społecznego**, który jest wartością wynikającą z wzajemnych norm, relacji i powiązań, dającą wiele korzyści w znaczeniu zarówno społecznym jak i ekonomicznym. W praktyce jest on niezbędnym elementem budowy społeczeństwa obywatelskiego. Powstające społeczeństwo może przybierać różne cechy różniące się między sobą w różnych regionach.

Mówiąc wcześniej o człowieku jako istocie społecznej opisywaliśmy jego potrzeby, których zaspokajanie jest wyznacznikiem jego aktywności. Szczególnym tego przykładem jest oparty na zasadzie bezpłatności i pełnej dobrowolności **wolontariat**. Zgodnie z przepisami **wolontariuszem** jest osoba fizyczna, która ochotniczo i bez wynagrodzenia wykonuje określone zadania. Podmioty, w których działają wolontariusze nie mogą wykorzystywać ich pracy do prowadzonej działalności gospodarczej. Praca wolontariusza może przynosić wiele satysfakcjonujących korzyści związanych z nową wiedzą, umiejętnościami czy zwiększoną motywacją do pomocy potrzebującym.

Rozwój świadomego społeczeństwa w ramach działalności **demokratycznego państwa** przy współczesnym dostępie do informacji i postępie komunikacyjnym prowadzi do powstania szczególnego jego typu. To **społeczeństwo obywatelskie**, które charakteryzuje się dużą aktywnością i samodzielną organizacją w realizacji wyznaczonego celu. Oczywiście nie podlega ono ingerencji i pomocy ze strony władz państwowych czy lokalnych. Jego działalność to często spontaniczne inicjatywy realizowane przez aktywnych obywateli. Mogą oni działać poprzez organizacje pozarządowe (stowarzyszenia, fundacje), inicjatywy obywatelskie, kampanie społeczne, ale także protesty i manifestacje. Istotą społeczeństwa obywatelskiego jest wspieranie procesów demokratycznych oraz walka o określone prawa. Warto zwrócić uwagę, iż uczestnictwo w **Harcerskim Laboratorium Obywatelskim** jest wyrazem rozwoju świadomości społecznej poprzez edukację obywatelską.

Ciekawym przejawem aktywności lokalnej w ramach społeczeństwa obywatelskiego jest **budżet obywatelski**. Jest on realnym instrumentem wpływu mieszkańców na wydatkowanie środków publicznych poprzez zgłaszanie projektów i propozycji inwestycji czy konkretnych działań prospołecznych w organizowanym przez administrację samorządową głosowaniu.

Drugim przykładem może być tzw. **obywatelska inicjatywa ustawodawcza** (na poziomie krajowym) lub **uchwałodawcza** (poziomie samorządu terytorialnego). Aktywność społeczna zaangażowanych w kampanię informacyjną i zbiórkę odpowiedniej liczby podpisów może skutkować rozpoczęciem procedury prawodawczej konkretnego projektu ustawy (uchwały). Niezależnie od wyniku głosowania w ramach uprawnionych urzędów daje ona możliwość zainteresowania szerokiego grona odbiorców określonym problemem stając się swoistą dyskusją publiczną w konkretnej sprawie.

Warto zapamiętać:

piramida Masłowa - ułożone według odpowiedniej kolejności potrzeby człowieka od tych najbardziej podstawowych do tych wyższych, które powstają po zaspokojeniu niższych.

obywatelstwo - przynależność osoby do danego państwa i powstająca przez to więź praw i obowiązków w stosunku do niego.

kapitał społeczny - relacje oparte na określonych normach i wartościach, zaufaniu, odpowiedzialności zmierzających do osiągnięcia konkretnych celów.

budżet obywatelski - jest wydzieloną częścią budżetu samorządu (gminy, powiatu czy województwa) pozostającą do dyspozycji mieszkańców, którzy w drodze głosowania decydują na jaki cel będzie przeznaczona.

społeczeństwo obywatelskie - świadome i aktywne uczestnictwo obywateli w życiu publicznym dla wspólnego dobra z poczuciem odpowiedzialności za nie.